

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: The recovery of freedom

Furniss, N.

Citation

Furniss, N. (1980). Boekbespreking van: The recovery of freedom. *Acta Politica*, 15: 1980(4), 562-564.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452111>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452111>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ten lijken mij geen hout te snijden. De verheffing van Willem III zou de mythe eerder nieuw leven moeten inblazen door de terugkeer naar de gemengde staatsvorm – de vergelijking die de auteur maakt met het Engeland van Karel II (279) gaat totaal mank, daar het vorstelijk absolutisme en het stadhouderschap onvergelykbare grootheden zijn –, evenals gebeurtenissen als die van 1702 en 1747. Anderszijds constateert de auteur zelf dat de werkelijkheid weinig vat heeft op een mythe (5) en werden vergelijkingen met andere gemythifiseerde stadstaten die weinig in tel waren rustig getrokken. 'De Serenissima was één van de Republieken in Europa geworden', verzucht de auteur (282), maar deze rol vervulde de stad volgens mij gedurende de gehele 17e eeuw en ook de 18e eeuw in de Republiek. De staving van deze hypothese vereist echter een ander boek.

Enkele losse opmerkingen tot besluit. Ik begrijp niet hoe Venetië in staat was in de 17e eeuws een evenwichtspolitiek in Europa te voeren (8). Eveneens ontgaat mij waarom De Groot een legitimatie voor de regering van de Staten moest creëren (147); dat had Vranck immers al gedaan (4). Verder was de secularisatie in de 17e eeuw lang niet zo ver voortgeschreden als de auteur suggereert (170). En ten slotte heb ik zowel bij de Engelse als Nederlandse politieke theoretici een beschouwing over hun nieuwe benadering van de relatie tussen staat en burgerij, staatsbelang en individueel eigenbelang (in het voetspoor van J. A. W. Gunn en J. C. Boogman) erg gemist.

Het eindoordeel over het onderhavige boek kan na het voorgaande niet onverdeeld gunstig luiden. Het heeft ongetwijfeld allerlei kwaliteiten, maar in mijn ogen eveneens een aantal fundamentele tekortkomingen. Wellicht hebben deze hier, zoals gewoonlijk in een recensie, teveel nadruk gekregen.

G. de Bruin

Paul Johnson, *The Recovery of Freedom*. Basil Blackwell: 1980, £ 8.50

Paul Johnson is a prolific British journalist associated for most of his professional life with the *New Statesman*. This collection of speeches and articles given or published between 1975 and 1979 charts his fairly well known odyssey from Labour party member and 'social democrat', to social democrat, to defender of the 'individual spirit' and scourge of 'collectivism'. This final position leads Johnson to perceive that it is after all the *Conservative Party* that is 'the great – the only – repository of freedom in this country' (p. 124).

Johnson attributes immense significance to this repudiation of his former views, ranging himself with those 'outstanding men' like Thomas More, Churchill, Locke, and Wittgenstein who had 'the open-mindedness and fortitude to modify and follow their convictions' on 'the central religious and constitutional issues of our national life' (p. 2). One need not associate Johnson with this somewhat disparate collection of individuals to see him as an interesting representative of a major intellectual fashion which abjures collective social action because this type initiative is said inevitably to augment the power of the state, characterized by 'its cavernous mouth, its lungs of brass, its implacable appetite and unappeasable stomach, but with no heart, no brain and no soul' (p. 3).

This description is essential to the 'neo-conservative' purpose. For if the growth of the state can be considered either relatively autonomous or the consequence of

underlying social relationships, then the redeeming potential of the 'free market' can be called into question. In addition, if the state has no scope for autonomous development ('no brain'), then it becomes possible to fix the blame for our current miseries, always an enjoyable activity. In the United States 'neo-conservatives' have been quick to spot intellectuals and their 'adversary culture' as the malignant agent. In Britain, however, this solution is less attractive. Intellectuals are attached even more obviously to the social order. (Johnson finds it surprising that the head of an Oxford college would sign some 'corporate state paper', p. 63. His counterparts in America would expect nothing less.) Besides, in Britain to start naming names is to run the grave risk of attacking the cousin of someone important. What brought Johnson general prominence was his early depiction of a new set of culprits – the British trade union leaders. This group seems more plausibly cast than its American counterpart, and Johnson excoriates them with verve. The articles from the *New Statesman* in which Johnson outlines their sins are by far the liveliest in the collection: 'Smug and self-assured, they have encouraged British industrial workers in habits and attitudes, in rules and procedures, in illusions and fantasies, which have turned the British working class into the coolies of the Western World, and Britain into a stinking, bankrupt industrial slum' (p. 22 etc.). Margaret Thatcher and Keith Joseph could consult these articles to good rhetorical effect.

Still, matters are not as simple as they might appear. It is not enough to smite the wicked and return to the night watchman state. Nations also need 'strong leadership', exemplified for Johnson by such worthies as Enoch Powell, Franz-Joseph Strauss, and especially Charles de Gaulle. This need for strong leadership, however, raises problems which Johnson does not explore. To mention only the last individual, did de Gaulle really support the type of free enterprise, did he favor the type of individual spirit, that Johnson holds dear? Is the enemy of your enemy necessarily your friend?

In short, we are dealing with a series of well-written neo-conservative nostrums lightly encumbered by any analytical structure. The consequence is that as Johnson's attention wanders from British politics which he knows well and about which he has much to say that is interesting or amusing, his positions become all too easy to predict. To confine ourselves to some of his pronouncements on foreign affairs, the Shah's regime in Iran is labelled 'liberal' (p. 217), and Kissinger is accused of pursuing policies 'based on appeasement and accommodation' (p. 220). As for the United Nations, it is beginning 'to resemble a gang of thieves' (p. 192). 'Nowadays, no man of sense pays much attention to what the UN does, or does not do, still less to what it says' (p. 200).

Again in conformity to his recently embraced intellectual outlook, Johnson delivers these strictures with the air of a man and cause beleaguered. I cite a few random examples (which I am afraid also show an unfortunate weakness for the borrowed cliché): the 'candles of civilisation are burning low' (p. 209); 'mankind has descended into the age of terror' (p. 191); 'we are travelling down the road to serfdom' (p. 123). Still, he detects rays of hope. In his introduction to this collection, he avers that 'we shall see the 1970s as the decade when the civilised world, not without pain and grief, returned to its senses and began to roll back the collectivist advance' (p. 10). Certainly his own courageous stands before groups like the one organized by *Bank Credit Analyst* in favor of capitalism and against big government and 'ecological panic' have 'aroused a surprising amount of attention' (p. 155). We are informed in the dust jacket that Johnson is now 'Professor of Communica-

tions at the American Enterprise Institute in Washington, D.C.' For Johnson this seems the perfect spot. It is superfluous to wish him well.

Norman Furniss

P. van Dijk en G. J. H. van Hoof, **De Europese conventie in theorie en praktijk.** Ars Aequi Libri 1979

Clichématige opmerkingen kunnen ondanks hun karakter toch voor de waarheid staan. Het boek van Van Dijk en Van Hoof voorziet inderdaad in een leemte in de Nederlandstalige juridische literatuur, dwingt respect af door het feit dat het een breed terrein tot in details bestrijkt en is blijkbaar met grote nauwgezetheid samengesteld. In het *Ars Aequi*-drieluik over rechten van de mens is het dan ook terecht centraal gesteld. Het heeft een beproefde opzet. Na een algemeen deel komen de procedures voor de Europese Commissie en het Europese Hof te Straatsburg aan de orde, evenals de rol van het Comité van ministers en de secretaris-generaal van de Raad van Europa. Vervolgens passeren de rechten, in de conventie en de protocollen gewaarborgd, en de bijbehorende jurisprudentie de revue, worden de beperkingsmogelijkheden bezien en wordt zelfs, naast een korte evaluatie, een blik in de toekomst geworpen.

Het schrijven van een boek waarin zoveel gegevens te vinden zijn, brengt onvermijdelijk het gevaar met zich mee dat men enige grote lijnen uit het oog verliest. Dat is ook hier gebeurd. Van Dijk en Van Hoof hebben het bijvoorbeeld niet meer opgebracht kritische kanttekeningen bij het functioneren van de conventie te zetten.

Blijkt wellicht uit de jurisprudentie dat de conventie inderdaad een onderdeel is van een dure propaganda-machine die in de koude oorlog aangezet is en nu nog toeren maakt? Als slechts 2% van de in Straatsburg ingediende klachten ontvanke-lijk wordt verklaard, hoe is dan de functie van de conventie te waarderen? Zij bestrijkt vele miljoenen Europeanen. In de ruim 25 jaar van haar werking zijn er ongeveer 9.000 klachten geregistreerd, een veelvoud is ingediend. Sluit de conventie niet aan bij wat in West-Europa de werkelijke behoefte is aan rechtsbescherming of is die vraag overbodig omdat het toch maar om propaganda gaat? Van Dijk en Van Hoof laten deze en dergelijke wezenlijke vragen liggen omdat zij vooral hun kaartenbakken voor de lezers openstellen.

Tot bepaalde dwars-doorsneden van het materiaal zijn de schrijvers evenmin gekomen. Wie zou willen weten welke interpretatiemethoden Commissie en Hof toepassen en vooral waarom, vindt het antwoord niet. Het Hof heeft hiervoor o.a. in de Golder-zaak een handreiking gegeven, maar in het boek is daar niets van terug te vinden. Jammer, want een goed betoog over dit onderwerp zou er misschien toe bijdragen dat de verwardheid en oppervlakkigheid van de Nederlandse discussie op dit punt afnemen.

Ik zou het boek encyclopedisch willen noemen. Ook ten aanzien van deze functie heeft het een paar opvallende tekortkomingen, zeker voor het gebruik door studenten. Ik noem er enkele:

- zinsbouw en volgorde van behandeling van bepaalde onderwerpen doen soms af aan de toegankelijkheid van het boek. De paragraaf over derdenwerking bijvoorbeeld is nogal duister en gebrekkig van systematiek. Bij een boek voor studenten bedoeld kan dit een nadeel zijn.

- lang niet elke juridische student heeft als vooropleiding gymnasium of atheneum-met-Latijn. Een verklarende woordenlijst, ook voor wat betreft de verwijzingen in de voetnoten, ontbreekt ten onrechte. Het gebruik van Latijnse (maar ook andere vreemde) termen is namelijk overvloedig.
- in de praktijk blijkt het lastig de publikaties uit Straatsburg, in zoveel jaren verschenen in wisselende vormen, snel te vinden. Een overzicht had niet misstaan.
- het zaakregister is te klein, gezien de overvloed van gegevens.

Van Dijk en Van Hoof hebben een boek geschreven dat werken als van Vasak en Fawcett voor de Nederlandstalige lezers overbodig maakt. Wellicht was het mogelijk geweest nadrukkelijk een aanvulling op de bestaande literatuur te schrijven, een 'laatste-stand-van-zaken' in plaats van een allesomvattend werk dat toch ook gedateerd is. De prijs van het boek haalt echter de grond onder dit laatste bezwaar vandaan. Het kost slechts f 22,50, voor 452 pagina's compact opgeslagen informatie is dat niet veel. Het zal daarom zijn weg wel vinden.

P. W. C. Akkermans

Dennis C. Mueller, **Public Choice**, Cambridge U.P., 1979, 297 pp., £ 3.95

Als de toename in het aantal overzichtsartikelen en -werken omgekeerd evenredig is met de mate van creativiteit op een bepaald onderzoeksgebied dan moeten we gezien de hausse in dergelijke literatuur concluderen dat de theorievorming t.a.v. sociale keuze-processen hopeloos is vastgelopen. De belangrijkste reden voor deze stilstand moet wellicht worden gezocht in de omstandigheid dat de min of meer toevallig ontstane opsplitsing in deelgebieden niet allengs is vervaagd maar veeleer juist met moeite tot slechten scheidingsmuren is geaccentueerd. Hele boekenkasten kunnen worden gevuld met literatuur die voortbouwt op het basiswerk van Von Neumann/Morgenstern in de speltheorie en van Arrow in de theorie over sociale keuze-regels maar slechts bij enige artikelen van Robert Wilson en bij het onvolprezen proefschrift van Robin Farquharson rijst de twijfel in welke kast zij moeten worden geplaatst. Uit de symbiose van speltheorie en de theorie van de collectieve goederen zoals geïnitieerd door Mancur Olsen rest slechts de muilezel van het Prisoner's Dilemma.

Onder de bovengeschetste omstandigheden kan een overzicht van de Public Choice-literatuur niet anders zijn dan een bundeling van overzichten voor de verschillende deelgebieden. In het algemeen kan worden gesteld dat het werk van Mueller voor een groot aantal van deze deelgebieden een adequate en goed leesbare samenvatting van de bestaande literatuur biedt.

Public Choice is de uitwerking op boekformaat van een overzichtsartikel dat Dennis Mueller in 1976 onder de titel 'Public Choice: A Survey' in de *Journal of Economic Literature* heeft gepubliceerd. De globale indeling van het artikel - deel 1 Positieve Theorie van Public Choice, deel 2 Normatieve Theorieën van Public Choice en deel 3 Een vergelijking van positieve en normatieve theorieën van Public Choice - is in het boek gehandhaafd. De extra ruimte is benut voor een meer uitgebreide behandeling van de reeds in het artikel aan de orde gestelde en de toevoeging van nieuwe onderwerpen. Gezien de ruime definitie van 'public choice' als 'the economic study of nonmarket decision-making, or simply the application of economics to political science' had de auteur verschillende mogelijkheden voor een